

Przemówienie JM Rektora Uniwersytetu Gdańskiego, prof. dr. hab. Piotra Stepnowskiego, z okazji 53 rocznicy powołania uczelni

Jego Magnificencja Rektor UG,
prof. Piotr Stepnowski

Fot. Łukasz Bień

Szanowni Państwo, społeczność akademicka Uniwersytetu Gdańskiego po raz 53 ma okazję świętować powołanie naszej uczelni. Czas płynie nieubłaganie, ale każdy kolejny rok historii naszej *Alma Mater* to piękna opowieść o naszej wspólnocie, o niezwykłych ludziach i ich misji, którą realizują w murach naszej uczelni, przekazując wiedzę młodszemu pokoleniu studentów. To opowieść o ludziach, którzy dzięki wykonywanej z pasją

pracy naukowej po prostu zmieniają świat.

Nasz świat, świat nauki i kształcenia akademickiego jest nierozdzielalną częścią otoczenia, istotną zarówno dla jego warstwy społecznej, jak i gospodarczej – i to nie tylko w wymiarze lokalnym czy regionalnym. Uniwersytet coraz mocniej rezonuje także w wymiarze międzynarodowym.

Świętujemy dziś nasz jubileusz na Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki, w miejscu, które

w pewien sposób symbolicznie łączy wszystkie nauki reprezentowane w naszej uczelni. Matematyka bowiem jest uważana za królową nauk, a jak powiedział Immanuel Kant: „W każdej nauce jest tyle prawdy, ile jest w niej matematyki”. Jej powiązania z przedmiotami przyrodniczymi czy ścisłymi tłumaczyć nie trzeba. Co jednak z matematyki mają w sobie humanistyka, sztuka czy nauki społeczne? Otóż bardzo dużo. Rytm wiersza jest wyznaczany przez jego metrum, o gatunku literackim świadczy jego policzalność – wierszy, sylab. Interpretacja utworów może opierać się chociażby na ściśle określonych kontrapunktach Joycowskich. Muzyka i jej rytm to nic innego jak odliczanie: ósemek do szesnastek, półnut do ćwierćnut. Różnicę odległości pomiędzy całym tonem a dwoma identycznymi półtonami można opisać wyłącznie za pomocą liczb niewymiernych. Z kolei socjologia pomaga nam zrozumieć różne zjawiska społeczne czy kulturowe, ubierając je w kwantyfikowany język statystyki.

O tym, że matematyka jest starszą siostrą fizyki, wiemy wszyscy. Wiemy też, że bez osiągnięć fizyki nie byłoby rozwoju cywilizacyjnego, nie istniałaby żadna technologia. Najmłodszą z siostr matematyki i fizyki jest informatyka. I choć w porównaniu z nimi jest ona bardzo młoda, to chyba już nie ma takiej dziedziny życia, której nie zagarnęłaby dla siebie. Oddajmy więc głos sztucznej inteligencji, a konkretnie oprogramowaniu ChatGPT, które poprosiliśmy o przygotowanie kilku zdań na dzisiejszą uroczystość:

„Dzisiaj zbieramy się, aby świętować rocznicę założenia naszej wspaniałej instytucji. Przy tej szczególnej okazji poświęcamy

chwilę, aby uhonorować dziedzictwo naszych założycieli, którzy mieli wizję i determinację, aby stworzyć miejsce kształcenia wyższego, które będzie służyć kolejnym pokoleniom studentów.

Kiedy patrzymy wstecz na historię naszego uniwersytetu, widzimy dumną tradycję doskonałości akademickiej, przełomowych badań i służby dla naszej społeczności i społeczeństwa. Od wczesnych dni naszego założenia kontynuowaliśmy wzrost i ewolucję, dostosowując się do zmieniających się czasów i rozszerzając nasz zasięg na nowe dziedziny nauki i nowe obszary wpływu.

Dzisiaj stoimy jako tętniąca życiem i zróżnicowana społeczność uczonych, nauczycieli, studentów i pracowników, połączonych wspólnym zobowiązaniem do dążenia do wiedzy i poprawy świata wokół nas. Nasze sukcesy i osiągnięcia są liczne i jesteśmy bardzo dumni z wkładu, jaki nasz uniwersytet wniósł do świata”.

To oczywiście fascynujące, ale pewnie też dla niektórych z nas zatrważające, że maszyna potrafi przygotować taki tekst, na pierwszy rzut oka zupełnie jakby był napisany ręką człowieka.

Czy możliwe jest jednak życie bez komputerów, systemów telekomunikacyjnych, technologicznych, bankowych? Być może – ale jakie byłoby to życie? Tu, na tym wydziale na co dzień udowadniają Państwo doniosłość i przydatność Waszych odkryć. Przecież to właśnie tu, w Gdańsku, znajduje się jeden z najsilniejszych na świecie teoretycznych ośrodków badających naturę splątania między własnościami kwantowych cząstek, w którym udało się uchylić niejedną rąbek jej tajemnicy. O tym, jak doniosłe znaczenie ma świat kwantowy dla nauki, świadczy Nagroda Nobla przy-

znana niedawno trzem fizykom za eksperymenty ze splątanymi fotonami, ustalenia naruszenia nierówności Bella i pionierską informatykę kwantową. Jeden z nich, profesor Anton Zeilinger, nasz wielki przyjaciel, jest doktorem honoris causa naszej *Alma Mater*, natomiast profesor Alain Aspect zasiada w Radzie Naukowej Międzynarodowego Centrum Teorii Technologii Kwantowych na Uniwersytecie Gdańskim.

Nasz wybitny fizyk, ale i poeta, profesor Ryszard Horodecki, w wystąpieniu podczas zeszłorocznego Kongresu Polonistyki, w panelu dyskusyjnym naukowców z różnych dziedzin wiedzy, powiedział: „Otóż kwantowy język, którym przemawia do nas natura, jest holistyczny, to znaczy wspólnotowy, bo rozumieją go nawet najbardziej odległe części wszechświata. A jeśli tak się dzieje i zgodzimy się, że nauka to niekończący się proces dochodzenia do prawdy, to możemy mieć nadzieję, że w tym procesie poszczególne dyscypliny posługujące się różnymi dialektami będą zbliżać się do siebie, tworząc zawrotny witraż piękna i poznania”.

Wspaniałe, mądre i jakże uniwersalne słowa.

Szanowni Państwo, w ubiegłym roku uruchomiliśmy inicjatywę katedr imiennych, które powierzamy wybitnym osobistościom w trzech dziedzinach nauki uprawianych w naszym uniwersytecie. Miło mi zakomunikować, że w nadchodzącym roku akademickim Katedrę im. prof. Wacława Szybalskiego – zatem Katedrę ustanowioną w naukach ścisłych i przyrodniczych – powierzamy wybitnemu fizykowi, profesorowi Haraldowi Weinfurterowi. Do końca mieliśmy nadzieję, że profesor będzie tu dziś z nami. Niestety, zmógł go

HISTORIĘ NASZEJ
UCZELNI TWORZĄ
KOLEJNE POKOLENIA.
NIE BYŁOBY TO
MOŻLIWE, GDYBY NIE
SOLIDNE FUNDAMENTY
UFORMOWANE PRZEZ
NASZĄ WYBITNĄ
PROFESURĘ, KTÓRA
SWOJĄ WIEDZĄ,
MĄDROŚCIĄ
I DOŚWIADCZENIEM
BUDOWAŁA MARKĘ
UNIwersYTETU
GDAŃSKIEGO

covid, ale przemówi do nas za moment za pomocą, jak to się mawia, „technicznych środków komunikowania na odległość”. Również przygotowana na tę okazję nominacja poczeka na tym Wydziale na profesora do inauguracji roku akademickiego, którą uświetni on swoim wykładem.

Ale to nie koniec ważnych nominacji na goszczącym nas dziś Wydziale Matematyki, Fizyki i Informatyki. Na ostatnim posiedzeniu Senatu naszej uczelni powołaliśmy do życia nową Szkołę Doktorską Teorii Informacji Kwantowej. Mam zaszczyt i przyjemność wręczyć profesorowi Łukaszowi Rudnickiemu powołanie na organizatora i za moment pierwszego dyrektora tej szkoły. Serdecznie gratuluję panie profesorze!

Utworzenie takiej jednostki, jednej z nielicznych na świecie, zaowocuje podniesieniem prestiżu badawczego naszej uczelni. Chcemy, żeby szkoła była otwarta także dla kandydatów z nauk matematycznych, informatycznych, chemicznych, biofizycznych i pokrewnych.

Jak wspominałem na początku, historię naszej uczelni tworzą kolejne pokolenia. Nie byłoby to możliwe, gdyby nie solidne fundamenty uformowane przez naszą wybitną profesurę, która swoją wiedzą, mądrością i doświadczeniem budowała markę Uniwersytetu Gdańskiego.

Podziękujemy dziś dwóm niezwykle zasłużonym dla naszej *Alma Mater* uczynom, nadając im godność profesora honorowego Uniwersytetu Gdańskiego: profesor Małgorzacie Książek-Czermińskiej i profesorowi Antoniemu Śliwińskiemu. Znamy doskonale ich ogromne zasługi dla uniwersytetu, za moment przypominaję jeszcze dziekani Wydziałów

Filologicznego oraz Matematyki, Fizyki i Informatyki. Dzisiejsza uroczystość to dowód na to, że nie tylko pamiętamy o ich spuściźnie i z niej korzystamy, ale też wyrażamy im głęboką wdzięczność za ich dokonania dla uniwersytetu.

Szanowni Państwo, mówiąc o marce uniwersytetu, nie mogę nie wspomnieć o dowodach uznania, które nieustannie otrzymujemy za najwyższe standardy jakości kształcenia i realizowanych badań naukowych. Cieszą znakomite wyniki akredytacji kierunków studiów – biologii, filozofii, filologii angielskiej czy historii sztuki – uzyskane w bieżącym roku akademickim. Cieszy też niezmiernie fakt utrzymania wszystkich uprawnień akademickich i zakwalifikowania do kategorii A aż ośmiu dyscyplin nauki. Wierzę głęboko, że – zachęceni sukcesem – poprawimy przynajmniej część kategorii w kolejnej ewaluacji.

Niedawno mieliśmy też okazję gratulować otrzymania tzw. Pomorskiego Nobla, czyli Nagrody Naukowej Miasta Gdańska im. Jana Heweliusza, wybitnemu ekonomistcie, profesorowi Jackowi Zausze. Cieszymy się też z nagród Ministra Edukacji i Nauki, które podczas Gali Nauki Polskiej odebrali niedawno profesor Natalia Marek-Trzonkowska i doktor Łukasz Rąbalski.

Dziś z kolei będziemy mieli zaszczyt i przyjemność wręczyć wybitnym naukowcom i nauczycielom akademickim statuetki Nagrody Naukowej im. prof. Karola Taylora i nagrody „Nauczyciel Roku” im. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza. Z kolei młodzi naukowcy zostaną uhonorowani nagrodami przyznanymi w konkursie Young Fahrenheit. W ten sposób nie tylko wyrażamy Państwu wdzięczność za pracę na rzecz naszej uczelni, ale też doceniamy Pań-

Statuetki nagrody „Nauczyciel Roku” im. Krzysztofa Celestyna Mrongowiusza i Nagrody Naukowej im. prof. Karola Taylora

Fot. Łukasz Bień

stwa wysiłek badawczy, a młodych zachęcamy do dalszego rozwoju i współpracy.

Ważne, oryginalne, przełomowe i spektakularne rozwiązania rodzą się w głowach pojedynczych badaczy, jednak rozwijają się i są wdrażane dzięki współpracy wielu naukowców, nie tylko tu na miejscu, ale i za granicą. Między innymi z tego powodu kładziemy nieustannie nacisk na umiędzynarodowienie naszej uczelni: umożliwiamy podejmowanie coraz to nowych inicjatyw we współpracy z zaprzyjaźnionymi ośrodkami europejskimi oraz poszerzamy listę kierunków prowadzonych w języku angielskim. Pracęw tym obszarze profesor Anny Jurkowskiej-Zeidler, prorektor ds. współpracy międzynarodowej, doceniło polskie środowisko akademickie, przyznając jej w tym roku prestiżowy tytuł Gwiazdy Umiędzynarodowienia. Gratulujemy pani rektor!

Należy powiedzieć, że międzynarodowy sznyt naszej uczelni to

nie tylko znakomicie funkcjonujący i doceniany przez Komisję Europejską alians dziewięciu uniwersytetów nadmorskich SEA-EU, coraz bogatsza oferta wyjazdów Erasmus dla studentów, naukowców i pracowników administracji czy rozwijający się doskonale program profesorów wizytujących, którzy przyjeżdżają tu z całego świata, by dzielić się z nami wiedzą i wynikami swoich badań. To również wsparcie, które okazaliśmy naszym koleżankom i kolegom z ogarniętej wojną Ukrainy. Rok temu, wstrząśnięci haniebną agresją Rosji na naszego ukraińskiego sąsiada, rozpoczęliśmy na terenie Uniwersytetu Gdańskiego największą na Pomorzu akcję zbiórki i przeładunku darów, a w maju, wraz z Narodową Agencją Wymiany Akademickiej, byliśmy gospodarzami strategicznej konferencji „Solidarni z Ukrainą”, której celem było nie tylko wyrażenie poparcia dla naszych wschodnich przyjaciół, lecz także usystematyzowanie

działań pomocowych dla tamtejszego środowiska naukowego. W tym roku Narodowa Agencja zdecydowała, że będziemy gospodarzami kolejnej konferencji, aby wspólnie z rektorami uczelni ukraińskich oraz przedstawicielami rządu ukraińskiego móc ocenić mijający rok pod względem pomocy i wdrożonych programów oraz ustalić dalsze działania w tym zakresie. Pomoc dla Ukrainy wciąż płynie, a nasze wsparcie jest niezmiennym, o czym świadczy chociażby wystosowany niedawno przez Senat Uniwersytetu Gdańskiego Apel do Międzynarodowego Komitetu Olimpijskiego o niedopuszczenie sportowców z Rosji i Białorusi do udziału w igrzyskach olimpijskich. Nasz głos wciąż musi brzmieć stanowczo, a nasze wsparcie dla Ukrainy nie może słabnąć i nie słabnie.

Uniwersytet Gdański to także miejsce, w którym zapewne jako jedna z pierwszych uczelni w Polsce zidentyfikowaliśmy problemy, z którymi borykają się

Wystawa „Pionierki. Badaczki. Liderki. Kobiety gdańskiej nauki” w wyremontowanej części Wydziału Matematyki, Fizyki i Informatyki

Fot. Łukasz Bień

nasze naukowczynie. Zderzenie rozwoju naukowego z prozą życia, obowiązkami domowymi i rodzinnymi, musi być niwelowane także instytucjonalnie. Tym bardziej jestem dumny, że ostatnie dwa lata konkretnych działań na rzecz wsparcia naszych badaczek przynoszą oczekiwane efekty. W poszczególnych grupach pracowniczych nie ma różnic w poziomie wynagradzania pomiędzy paniami a panami. Młode mamy wspieramy takimi inicjatywami, jak pokój zabaw dla dzieci badaczek czy upublicznienie przedszkola uniwersyteckiego, które prowadzone przez Fundację Pozytywne Inicjatywy stało się w końcu nieodpłatne.

Po zakończeniu dzisiejszej uroczystości zapraszamy państwa do zwiedzenia wyremontowanej części wydziału – tam będziemy mieć również okazję zobaczyć wy-

stawę „Pionierki. Badaczki. Liderki. Kobiety gdańskiej nauki”.

Szanowni Państwo, nasza uczelnia kieruje też szczególną uwagę w stronę dbałości o klimat i środowisko. Mamy pełną świadomość tego, że bez zmiany zachowań i promocji innowacyjnych technologii nie uda się ograniczyć nadmiarowych emisji zanieczyszczeń, a bez badań na rzecz klimatu nie będziemy mogli monitorować skali zmian. Dlatego zdecydowaliśmy, że integralnym elementem naszej strategii stanie się wdrażanie Europejskiego Zielonego Ładu, przede wszystkim poprzez realizację projektów naukowych i badawczo-rozwojowych w zakresie ochrony klimatu, odnawialnych źródeł energii, zrównoważonego transportu, niskoemisyjnej gospodarki, ochrony środowiska przyrodniczego czy promocji zdrowego trybu życia.

Taki jest nasz uniwersytet. Wierimy ideałom nauki, pełen pasji

i otwartości, należycie pielęgnujący honory i tożsamość akademicką, wrażliwy na swoje otoczenie, na wskroś inkluzywny, równy i umiędzynarodowiony.

Nie byłby taki, gdyby nie Państwo, gdyby nie nasza wspólnota. *Universitas* – nauczycieli akademickich, studentów, doktorantów, pracowników administracji i obsługi. Wspólnota rozumiejąca, jak ważne są nasze wartości, jak ważne jest współdziałanie. Społeczność wykraczająca także poza mury kampusu, działająca na niwie wspólnoty Uczelni Fahrenheita, będąca strategicznym partnerem Europejskiego Uniwersytetu Nadmorskiego.

Czy da się to jakoś policzyć? Czy da się to wyrazić w liczbach? Jeżeli faktycznie tyle jest prawdy co matematyki, to u nas, w uniwersytecie, w końcu wszystko zaczyna się zgadzać.